

Utjecaj računovodstvenog konzervatizma na financiranje investicija

Čičak, Josip; Sikirić, Ana Marija; Tomljanović, Marko

Source / Izvornik: **Ekonomski misao i praksa, 2016, 25, 145 - 158**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:192:310895>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-31**

SVEUČILIŠTE U RIJECI
EKONOMSKI FAKULTET

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of
Economics and Business - FECRI Repository](#)

Josip Čičak, mag. oec.

Asistent
Sveučilište u Rijeci
Ekonomski fakultet
Katedra za računovodstvo
E-mail: josip.cicak@efri.hr

Ana Marija Sikirić, mag. oec.

Asistent novak
Sveučilište u Rijeci
Ekonomski fakultet
Katedra za računovodstvo
E-mail: sikiric@efri.hr

Marko Tomljanović, univ. spec. oec.

Asistent
Sveučilište u Rijeci
Ekonomski fakultet
Katedra za ekonomiku i politiku EU
E-mail: mtomljan@efri.hr

UTJECAJ RAČUNOVODSTVENOG KONZERVATIZMA NA FINANCIRANJE INVESTICIJA

UDK / UDC: 657.1:330.322

JEL klasifikacija / JEL classification: M41, D92

Pregledni rad / Review

Primljeno / Received: 1. veljače 2016. / February 1, 2016

Prihvaćeno za tisak / Accepted for publishing: 24. svibnja 2016. / May 24, 2016

Sažetak

U radu se obrazlažu glavni čimbenici koji određuju razinu računovodstvenog konzervatizma, sa svim posljedicama na budući tijek poslovanja. Obrazloženi čimbenici konzervatizma u računovodstvu uglavnom su uzrokovani motivima menadžmenta, a kreću se od poreznih motiva, s maksimalno mogućim konzervativnim računovodstvenim politikama, do motiva pristupa tržištu kapitala s najmanje mogućim konzervativizmom, odnosno primjenom agresivnih računovodstvenih politika. U ovom radu istražene su teorijske postavke konzervatizma na razini poduzeća, s mogućim posljedicama tako stvorenih tihih pričuva ili, u suprotnom slučaju, skrivenih gubitaka za buduća izvještajna razdoblja. Cilj je ovog rada istražiti utjecaj računovodstvenog

konzervatizma na iskazani financijski položaj i rezultat poslovanja te, posredno, na investicije. Kako se izborom standardnih računovodstvenih politika i njihovih kombinacija utječe na izvještavanje o rezultatima poslovanja poduzeća, postavlja se model za iskazivanje utjecaja odabira računovodstvenih politika na financijske izvještaje, čime se ulagačima omogućuje bolja procjena rizičnosti ulaganja.

Ključne riječi: računovodstveni konzervatizam, čimbenici konzervatizma, utjecaj konzervatizma na investicije

1. UVOD

Računovodstveni konzervatizam podrazumijeva izbor računovodstvenih politika kojima je tendencija podcjenjivanje imovine i prihoda te precjenjivanje obveza i rashoda poduzeća. Najjednostavnije objašnjenje računovodstvenog konzervatizma ili maksima računovodstvenog konzervatizma jest: „ne očekuj nikakav prihod, ali predvidi sve rashode“ (Watts, 2003.). Često je stajalište da takav pristup štiti investitore pri donošenju poslovnih odluka, kao, primjerice, utvrđivanje visine dividende koje će biti isplaćene investitoru, zatim bonusi koji će se isplatiti menadžmentu i utvrđivanju svote kapitala koje treba zadržati. U svakoj od spomenutih informacijskih potreba posljedice precjenjivanja imovine i zarade mogu biti puno ozbiljnije od posljedica njihova podcjenjivanja (Mrša i Čičak, 2015.a). Računovodstveni konzervatizam prema Solomonsu (1986.) predstavlja kvalitativno obilježje financijskih izvješća koje nije izrijeком spomenuto u računovodstvenim standardima, ali bi kvalitetni financijski izvještaji trebali biti konzervativni.

Protivnici konzervatizma ističu potrebu za neutralnošću računovodstva. Također, smatraju da konzervativne računovodstvene politike dovode do toga da se „dobre“ investicije podcjenjuju na način da ih pretjerana opreznost svrstava u loše investicije. Nasuprot tome, agresivne računovodstvene politike dovode do mogućnosti da se „loše“ investicije svrstaju u dobre (Smith, 2007.).

U Tablici 1. prikazane su razlike između konzervativnih i agresivnih računovodstvenih politika.

Tablica 1.

Konzervativne i agresivne računovodstvene politike

STAVKA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAJA	AGRESIVNI PRISTUP	KONZERVATIVNI PRISTUP
Prihodi	Agresivno priznavanje	Priznaju se po naplati ili po odbitku troškova
Zalihe	FIFO metoda	LIFO metoda
Amortizacija	Pravocrtna s višim ostatkom vrijednosti	Ubrzana ili padajućeg salda s nižim ostatkom vrijednosti
Garancije ili otpisi dugova	Viša procjena	Niža procjena
Amortizacijski period	Duži ili rastući	Kraći ili opadajući
Diskrecijski troškovi	Odgodeni	Predviđeni
Neizvjesni troškovi	Samo u bilješkama	Dospjeli
Menadžerske kompenzacije	Računovodstvena dobit kao baza	Ekonomska dobit kao baza
Usklađenja prijašnjih razdoblja	Česta	Rijetka
Promjene revizora	Česte	Rijetke
Troškovi	Kapitalizacija	Rashodi

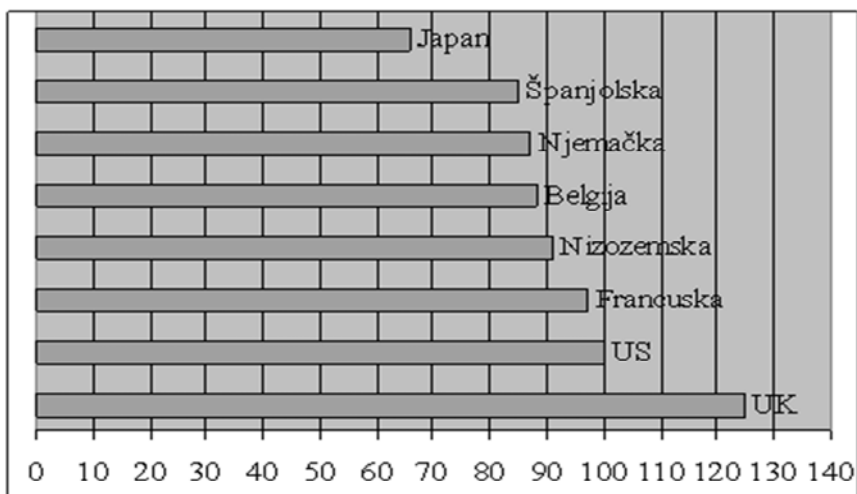
Izvor: izrada autora prema Van Greuning, Scott i Terblanche (2011., p. 27).

Prema Van Greuning, Scott i Terblanche (2011.) najčešće razlike između konzervativnih i agresivnih politika su u pristupu vrednovanja zaliha, amortizaciji, troškovima garancija, određivanju menadžerske kompenzacije, kapitalizaciji troškova, vrednovanju prihoda i ostalim razlikama.

Razina konzervatizma u nacionalnim računovodstvima mjerena je putem indeksa konzervatizma kojim se mjeri odstupanje u odnosu prema američkoj razini konzervatizma koja je uzeta kao baza i iznosi 1. Ukoliko je indeks konzervatizma veći od 1, izvještaji su agresivniji od američkih i obratno ako je indeks manji od 1 izvještaji su konzervativniji. U slučaju usporedbe s EU indeks bi imao sljedeći oblik:

$$1 - \left(\frac{\text{Dobit}_{\text{po US GAAP}} - \text{Dobit}_{\text{po MSFI u EU}}}{|\text{Dobit}_{\text{po US GAAP}}|} \right)$$

Ako je ovaj indeks veći od 1 to znači da je dobit izračunana po MSFI-ima u EU manje konzervativna nego dobit izračunana u SAD-u koja služi kao mjera. Indeks je značajan za tvrtke koje žele kotirati na američkim burzama jer moraju preračunati svoje izvještaje kroz obrazac 20-F kojeg zahtijeva US SEC. Analizom obrazaca 20-F po državama iz kojih dolaze tvrtke koje kotiraju na američkim burzama dobiveni su podatci prikazani u Grafikonu 1.

Grafikon 1. Komparacija konzervatizma prema obrascu 20-F.

Izvor: Mrša J., „Međunarodno računovodstvo – komparacija, ppt. - autorizirana predavanja”

Iz rezultata je vidljivo da se konzervatizam razlikuje prema državama iz kojih dolaze izvještaji. Iako se u svim spomenutim državama, osim SAD-a i Japana (u Japanu je u tijeku prelazak na MRS-ove), računovodstvo vodi u skladu s MRS-ovima, vidljivo je da se razine konzervatizma u izvještajima razlikuju. Vidljivo je da Ujedinjeno Kraljevstvo ima najagresivnije izvještaje u predlošku, a Japan najkonzervativnije. Također, vidljive su razlike i unutar europskih računovodstava gdje je francusko najmanje konzervativno, a španjolsko najkonzervativnije. Uz istu regulativu, primjenom dopuštenih alternativnih računovodstvenih politika, načelno prikazanih u tablici 1., u različitim društvima postoji različita razina konzervatizma.

2. ČIMBENICI RAČUNOVODSTVENOG KONZERVATIZAMA

Ključne čimbenike koji utječu na konzervatizam u financijskim izvještajima daje Watts (2002. i 2003.). Autor identificira zahtjeve za konzervativnom bilancom kroz utjecaj potrebe za zaštitom dužničkih odnosa, likvidacijske vrijednosti imovine, utjecaj sudskih troškova na konzervatizam, oporezivanje kao uzrok konzervatizma i utjecaj regulatornog okvira na razinu konzervatizma.

Visoka porezna opterećenja navode poduzeća na primjenu metoda konzervativnog računovodstva i umanjeње poreznog opterećenja. Načelo konzervativizma da se rashodi lakše priznaju od prihoda, primjenjuje se u svrhu smanjenja porezne obveze. Činjenica je da regulatori koji određuju računovodstvene standarde unaprjeđuju standarde s ciljem objektivnijeg izvještavanja za potrebe utvrđivanja porezne obveze, no zakonska regulativa sama po sebi ne određuje razinu konzervativizma u financijskim izvještajima.

Salter i suradnici (2013.) ispituju utjecaj društvenih vrijednosti na računovodstveni konzervativizam te postavljaju tezu da društvene vrijednosti utječu na konzervativizam u računovodstvenim izvještajima. Mišljenja su da institucije zasigurno utječu na odluke i iskazanu uspješnost poduzeća, ali institucije je stvorio čovjek i ne mogu biti odvojene od kulturoloških vrijednosti društva. Ova teza je inačica poznate dileme teorije organizacije, koja dvoji je li važnija organizacijska struktura ili organizacijska kultura. Autori smatraju da kulturološke vrijednosti uvelike određuju razinu konzervativizma u financijskim izvještajima.

Ahmed i Duellman (2013.) ispituju korelaciju između menadžerskog samopouzdanja i računovodstvenog konzervativizma u SAD-u. Autori iznose tezu da samouvjereni menadžeri precjenjuju povrate svojih investicija. Također, odgađaju priznavanje gubitka i koriste manje konzervativno računovodstvo. Pretjerano menadžersko samopouzdanje utječe na financijska izvješća te postoji negativna povezanost između menadžerskog samopouzdanja i konzervativizma. Premda teza daje vezu između menadžerskog samopouzdanja i kvalitete financijskih izvještaja te je Ahmed i Duellman (2013.) u svojem radu i dokazuju, Faraji-e-Benaei i Nahandi (2014.) u svojem istraživanju nisu potvrdili njihovu tezu na slučaju Irana, tj. nisu pronašli korelaciju između menadžerskog samopouzdanja i kvalitete financijskih izvještaja. Spomenuto samo potvrđuje tezu Saltera i sur. (2013.) da društvene vrijednosti utječu na konzervativizam u računovodstvenim izvještajima.

Sudski troškovi prepoznati su kao jedan od glavnih čimbenika koji povećava računovodstveni konzervativizam. Kako su sudski troškovi (mogućnost tužbe i gubitka parnice) vjerojatniji u slučaju precjenjivanja, nego podcjenjivanja priljeva i neto imovine, menadžmentu i reviziji je dan poticaj da podcjenjuju priljeve i neto imovinu (Watts, 2002.).

Utjecaj sudskih troškova na konzervativizam ovisi o razvijenosti tržišta kapitala i efikasnosti pravosuđa. Razvijeno tržište kapitala i efikasno pravosuđe dovodi do veće vjerojatnosti da udjelnici tuže menadžment i reviziju te kroz razvijeno tržište kapitala brzo povlače i sele kapital¹.

¹ Najpoznatija tužba u slučaju precjenjivanja neto imovine, koja je dovela do nestanka nekad moćne revizorske kuće „Arthur Anderson“, jest previd u slučaju „Enron“. „Arthur Anderson“ je bio jedna od pet najvećih revizorskih kuća svijeta koja je zapošljavala 28.000 ljudi u SAD-u i 85.000 ljudi diljem svijeta uz prihod od 9.3 milijarde US \$ u godini prije afere. (Edelman i Nicholson, 2011.).

Sigurno je da će se u državi u kojoj je pravni sustav uređen kroz „običajno pravo“ (anglosaksonsko pravo), gdje se novi zakoni donose na osnovi sudskih presuda na koje se može svatko pozvati u budućnosti, presuda poput slučaja „Enron“ odraziti na opreznost u računovodstvenim i revizorskim izvješćima. No, vjerojatno je da u zemljama statutarne prava, u kojem sudske presude nisu osnovica na koju se može pozivati u budućnosti, afere neće imati isti utjecaj na opreznost.

Fiechter i Novotny-Farkas (2014.) dokazuju da na procjenu fer vrijednosti te pouzdanost računovodstvenih izvješća uvelike utječe institucionalni okvir, što ide u prilog tezi da pravni okvir određuje utjecaj sudskih troškova na razinu konzervativizma.

3. KONZERVATIVIZAM KAO ZAŠTITA DUŽNIČKIH ODNOSA

Sa stajališta vjerovnika, konzervativizam je u financijskim izvješćima poželjan jer pokazuje lošiju sliku dužnika od one koja bi bila iskazana primjenom agresivnog računovodstva.

Računovodstveni konzervativizam pozitivno utječe na efikasnost dužničkih ugovora (*debt contracting*). Kada su neračunovodstvene informacije inkrementalno agresivne, računovodstveni konzervativizam povećava efikasnost dužničkih odnosa (Jiang, 2012.).

Sunder, Sunder i Zhang (2008.) u svojem radu proučavaju utjecaj konzervativizma zajmoprimca na kamatnu stopu i sigurnost zajmodavca. Autori dokazuju hipotezu da konzervativizam smanjuje rizik zajmodavca jer opreznije prikazuje neto imovinu zajmoprimca.

Nekoliko je istraživanja, koje su proveli Watts (2003.), Ball, Robin i Sadka (2008.) i Zhang (2008.), došlo do zaključka da konzervativniji računovodstveni sustav može smanjiti kamatu koju zajmodavci naplaćuju, što povećava financijsku polugu upotrijebljenih zajmova (Wang, Ó Hógartaighb i van Zijl, 2009.).

Šodan (2012.) tvrdi da konzervativizam sa svojim pravovremenim priznavanjem gubitaka pridonosi efikasnosti dužničkih odnosa. Nepravovremeno priznavanje kreditnih gubitaka je ključni nedostatak koji je prepoznat u svjetlu posljednje globalne financijske krize. Zato su regulatori računovodstvenih standarda uključili konzervativni pristup u zahtjeve računovodstva kreditnih gubitaka. U svrhu pravodobnijeg priznavanja kreditnih gubitaka, u MSFI 9, inkorporiran je novi model priznavanja očekivanih kreditnih gubitaka. Njime se predviđa priznavanje kreditnoga gubitka onda kad je utvrđeno da je kvaliteta kredita lošija nego što je predviđeno inicijalnim priznavanjem financijskog instrumenta njegovim stjecanjem ili kupnjom. Na taj se način kreditni gubitak anticipira i prikazuje u financijskim izvještajima (Mrša i Čičak, 2015b).

Spomenuto standardno rješenje obvezno se primjenjuje od 1. siječnja 2018., a ranija je primjena moguća. Istodobno je i *Basel Committee on Banking Supervision* (2015.) do 31. travnja 2015. primao komentare na spomenuto standardno rješenje. Model priznavanja kreditnih gubitaka prouzrokovat će ogromne probleme bankama u RH jer predviđa otpis potraživanja već nakon 90 dana od dospelosti, no pridonijet će smanjenju rizika i pouzdanosti računovodstvenih izvještaja. Poučeni propašću banaka u SAD-u regulatori su aplicirali znanstvene spoznaje pozitivnog utjecaja konzervativizma na ugovorne odnose, s ciljem zaštite financijskih sustava.

Iskazivanje gubitaka s manjom razinom zahtijevane potvrde od prihoda pridonosi smanjenju rizika zajmodavca pa je u zaštiti zajmodavca dobrodošlo rješenje, no upitno je kakav će odraz primjena ovog, izrazito konzervativnog, modela imati na kamatnu stopu, posebice u RH. Ipak, sigurno je da će percipirani konzervativizam u financijskim izvještajima pogodovati spremnosti zajmodavaca da financiraju poduzeća.

4. KONZERVATIVIZAM I INVESTICIJE

Odluke o investiranju su, prema Beniću (2012.), ispred odluka o financiranju i odluka o dividendi, što ih čini najvažnijom od tri glavne odluke koje poduzeće mora donijeti. Ispravne odluke o investiranju omogućuju povećanje vrijednosti poduzeća i, u krajnjoj liniji, održavaju poduzeće na životu. Zato je zadaća menadžmenta ulaziti u kvalitetne investicije kojima povećavaju vrijednost poduzeća. Važnost investicijske funkcije i mjerenje povrata investicija zasigurno na menadžerskoj razini daje prednost primjeni agresivnih računovodstvenih politika koje procjenjuju buduće povrate na višoj razini od konzervativnih politika. Također, unutar agresivnog računovodstva menadžerske se kompenzacije plaćaju na osnovi iskazanog poslovnog profita (računovodstvenog profita), dok konzervativni pristup određuje menadžerske kompenzacije na osnovi ekonomskog profita. Kako je prema Beniću (2012.) ekonomski profit manji od poslovnog profita, jer sadrži i implicitne troškove, tj. poslovni je profit korigiran za oportunitetne troškove, obračun kompenzacija na temelju poslovnog profita menadžmentu nosi više menadžerske kompenzacije. Spomenuto objašnjava preferenciju menadžmenta agresivnom računovodstvu, no postavlja se pitanje je li takav pristup najbolji za poduzeće i otvara li se problem *principal-agent* iz okvira agencijske teorije. Ukoliko se poduzeće financira putem reinvestirane dobiti, primjena agresivnih računovodstvenih politika je opravdana, no ukoliko se poduzeće financira tuđim sredstvima, poduzeće bi radi sigurnosti ulagača trebalo izabrati konzervativne računovodstvene politike.

Pozitivan efekt konzervativizma na zaštitu dužničkih odnosa uključen je u računovodstvene standarde (MSFI 9) te nije upitno da takav pristup štiti zajmodavce kod kojih se banke zadužuju. Isti pristup zaštita je i ulagača koji financiraju investicije poduzeća. Dakle, ukoliko bi ulagači mogli ocijeniti da poduzeće ima konzervativne financijske izvještaje, sigurnost njihova ulaganja

bila bi veća. Sigurnost proizlazi iz precijenjenih rashoda i obveza, ali i iz podcijenjene imovine i prihoda. Prilikom odluke u koje poduzeće uložiti, ako poduzeća imaju slične pokazatelje poslovanja, poduzeće koje ima konzervativniju bilancu sigurnije je ulaganje jer su u njegovim izvještajima anticipirani mogući gubitci te postoje tihe pričuve.

Nema znanstvenih studija o pozitivnom utjecaju konzervatizma na investicije. Empirijska istraživanja ograničena su i bave se uglavnom utjecajem konzervatizma na umanjenje preinvestiranosti poduzeća (Ma, 2010.). Spomenuto proizlazi iz uvriježenog, prethodno spomenutog mišljenja da će konzervativizam isplative investicije pretjeranim oprezom klasificirati u neisplative.

Balakrishnan, Watts i Zuo (2015.) u svojem radu istražuju utjecaj računovodstvenih politika na pad vrijednosti poduzeća i oporavak kroz investicije nakon posljednje svjetske financijske krize. Autori dolaze do spoznaje da je poduzećima s nižom razinom konzervatizma u financijskim izvještajima vrijednost više pala, ali da su i njihove investicije više pale. Činjenicu podinvestiranosti poduzeća s manjom razinom konzervatizma objašnjavaju time da poduzeća s višom razinom konzervatizma u financijskim izvještajima banke lakše kreditiraju. Iste argumente iznose i Chen, Hu i Lin (2013.) koji dokazuju da konzervativizam podiže vrijednost poduzeću pri odlučivanju o isplativosti investicije.

Rizik je presudan u procjeni isplativosti investicija. Iako postoji mogućnost da će konzervativizam pretjeranim oprezom klasificirati poneku dobru investiciju kao lošu, mogućnost generiranja resursa za buduće investicije opravdava konzervativne politike. Zato u privlačenju resursa za investiranje ne bi trebalo biti dvojbe primijeniti ili ne primijeniti konzervativne računovodstvene politike.

Likvidacijska vrijednost neto imovine važan je čimbenik odluka o isplativosti investicija. Ako je poslovna vrijednost poduzeća manja od likvidacijske vrijednosti neto imovine, postoji mogućnost zarade kroz rasprodaju imovine i likvidaciju. Brojni su slučajevi u kojima se sumnja da je preuzimanje učinjeno samo iz tog razloga. Takvi investitori žele umanjiti vrijednost budućih priljeva i neto imovine. Spomenuto implicira da investitori zahtijevaju konzervativnu bilancu (Watts 2002.). Nepobitna je činjenica da je veliki broj poduzeća privatiziranih u RH kupljeno s ciljem zarade kroz prodaju imovine. Iluzija je očekivati da će investitor koji kupuje tvornicu sa zastarjelim poslovnim pogonom i neisplativom djelatnosti nastaviti s djelatnosti ukoliko će prodajom zemljišta i pogona na kojem se postrojenje nalazi ostvariti viši povrat na investiciju. Konzervativno računovodstvo adekvatan je alat namijenjen opravdanju rasprodaje imovine i zatvaranja poslovnih pogona te gašenja radnih mjesta.

Asimetrijom pri verifikaciji rashoda i prihoda u korist rashoda podcjenjuju se poslovni rezultati i budući novčani tijekovi, što investitorima koji ulaze u investiciju s ciljem rasprodaje imovine daje opravdanje pred javnošću i

djelatnicima poduzeća. Takvo korištenje konzervativizma izaziva moralne dvojbe, no neupitno je da u takvim okolnostima investitori izabiru konzervativne računovodstvene politike.

Iako menadžment češće preferira agresivne računovodstvene politike, neupitno je da u ocjeni isplativosti investicija treba dati prednost konzervativnim računovodstvenim politikama, a posebno u razdobljima gospodarskih kriza i nakon njih, kada su ulagači i kreditori, poučeni negativnim iskustvima, dodatno oprezni.

5. MODEL MJERENJA RAZINE KONZERVATIVIZMA

Model mjerenja ili model koji identificira razinu konzervativizma u financijskim izvještajima područje je o kojem se u računovodstvu raspravlja već nekoliko desetljeća. Jedan od najpriznatijih modela je Basu (1997.) model, regresijski model koji mjeri razinu konzervativizma. Basu model mjeri stupanj konzervativizma u financijskim izvještajima na osnovi tržišnih pokazatelja: cijene po dionici, zarade po dionici, povrata na ulaganje, pozitivnih i negativnih odstupanja povrata. Također, poznati model u literaturi je i Ball i Shivakumar (2005.) model. Ball i Shivakumar (2005.) povezuju prošle, sadašnje i buduće novčane tijekove te daju model koji analizira konzervativizam preko njegovog utjecaja na radni kapital. Spomenuti modeli namijenjeni su analizi razine konzervativizma kroz generalizaciju dostupnih podataka na razini države, regije i slično. Takva analiza može pomoći ulagačima pri donošenju odluka, no pri procjeni konzervativizma na razini poduzeća potrebno je izmjeriti konzervativizam drukčijim pristupom.

Pristup procjeni konzervativizma u financijskim izvještajima za potrebe procjene sigurnosti zajmodavaca ili ulagača, jest analiza primijenjenih računovodstvenih politika, njihovog utjecaja na bilančnu strukturu i na iskazanu zaradu. Primjerice, računovodstvena regulativa dopušta alternativu, kapitalizirati određeni trošak ili ga iskazati kao trošak razdoblja. Sam izbor načina iskazivanja troškova posudbe kao troškova razdoblja primjer je konzervativnih računovodstvenih politika, no potrebno je utvrditi koliko takav pristup utječe na iskazani poslovni rezultat. Ukoliko je primjena takve politike uzrokovala mali, zanemariv utjecaj na iskazani rezultat poslovanja, onda i primjena takve politike ima nikakav ili neznatan utjecaj na razinu konzervativizma u financijskim izvještajima. Zato je pri analizi konzervativizma u financijskim izvještajima pojedinog poduzeća ključna odrednica utjecaj u kojem priznavanje određene stavke prema standardnim računovodstvenim politikama pozitivno ili negativno utječe na iskazani financijski rezultat.

Model analize konzervativizma po iskazanom financijskom rezultatu mjeri odstupanje financijskog rezultata od rezultata koji bi bio ostvaren primjenom alternativnih standardnih računovodstvenih politika. Ukoliko je rezultat dobiven izračunom prema alternativnim politikama veći od iskazanog financijskog

rezultata, može se reći da postoji određena razina konzervativizma u izvještajima. No, ukoliko je dobiveni rezultat manji od iskazanog, može se utvrditi da postoji određena razina agresije u izvještajima. Model ocjene odstupanja može se prikazati na sljedeći način:

$$\text{Bias FR} = ((\text{FR} - \text{FRp})/\text{FRp}) \times 100$$

gdje je:

bias FR - odstupanje korigiranog financijskog rezultata od iskazanog rezultata,

FR - iskazani financijski rezultat,

FRp - financijski rezultat korigiran prema alternativnoj računovodstvenoj politici.

Ukoliko je Bias FR negativan broj, financijski izvještaji su konzervativniji, a ukoliko je pozitivan broj izvještaji su agresivniji.

Mjerenje konzervativizma se može utvrditi i preko neto imovine, tj. preko utjecaja na bilančnu strukturu, a model ocjene odstupanja može se prikazati na sljedeći način:

$$\text{Bias NI} = ((\text{NI} - \text{NIp})/\text{NIp}) \times 100$$

gdje je:

bias NI - odstupanje korigirane neto imovine od iskazane neto imovine,

NI - iskazana neto imovina,

NIp - neto imovina korigirana prema alternativnim računovodstvenim politikama.

Ukoliko je Bias NI negativan broj, financijski izvještaji su konzervativniji, a ukoliko je pozitivan broj izvještaji su agresivniji.

Jedini način da se utvrdi koliko se iskazano stanje neto imovine i financijskog rezultata razlikuje od stanja koje bi se dobilo primjenom alternativnih računovodstvenih politika jest korekcija svake pojedine stavke financijskih izvješća i usporedba korigiranog stanja s prikazanim. Kako poduzeće može imati kombinaciju računovodstvenih politika od kojih su neke agresivne, a neke konzervativne, analiza njihovog pojedinačnog učinka na iskazani rezultat i neto imovinu pouzdan je način utvrđivanja postojanja tih pričuva.

6. ZAKLJUČAK

U radu su prikazani ključni čimbenici koji određuju razinu konzervativizma u financijskim izvještajima. Prikazani čimbenici najčešće su uzrokovani motivima menadžmenta. Oni određuju razinu konzervativizma, a posljedica su poreznih, regulatornih, kulturoloških, povijesnih i utjecaja potrebe za zaštitom dužničkih odnosa. Sinergija spomenutih utjecaja određuje razinu računovodstvenog konzervativizma, no u svrhu istraživanja utjecaja

računovodstvenog konzervatizma na investicije ključan je utjecaj potrebe za zaštitom dužničkih odnosa.

Zaštita dužničkih odnosa značajan je motiv primjene računovodstvenog konzervatizma kojim se štite zajmodavci i posebice u vremenima nakon gospodarskih kriza, kroz smanjenje rizika, potiče pozitivnu investicijsku klimu. Novija istraživanja su pokazala da se poduzeća koja imaju konzervativnije financijske izvještaje u razdobljima nakon kriza lakše financiraju te je njihova vrijednost stabilnija. Zbog toga, ako korisnici financijskih izvještaja mogu prepoznati konzervativne računovodstvene politike i na taj način akumulirane tihe pričuve, konzervatizam je adekvatan pristup u uvjetima tržišne neizvjesnosti.

Kako su investiranje i financiranje ključne funkcije poduzeća, računovodstvene politike moraju biti postavljene tako da ih investitori prepoznaju. Ukoliko se poduzeće financira iz vanjskih izvora, investitori percipiraju poduzeće s većom razinom konzervatizma u izvještajima sigurnijim.

Razina konzervatizma u financijskim izvješćima utvrđuje se stavljanjem u odnos iskazanog rezultata i neto imovine s korigiranim rezultatom i neto imovinom. Mogući model mjerenja razine konzervatizma za svrhu ocjene sigurnosti ulaganja zahtijeva ponovno vrednovanje svakog analiziranog financijskog izvještaja. To je jedini pouzdani način da se utvrdi utjecaj primijenjenih računovodstvenih politika na financijski položaj i uspješnost iskazanu financijskim izvještajima.

LITERATURA

Ahmed A. S. & Duellman S. (2013.), Managerial Overconfidence and Accounting Conservatism, *Journal of Accounting Research* Vol. 51 No. 1, 1-30

Balakrishnan, K., Watts, Ross L. & Zuo, L. (2015.), The Effect of Accounting Conservatism on Corporate Investment during the Global Financial Crisis, MIT Sloan Research Paper No. 4941-11 (Izvor: <http://ssrn.com/abstract=1952722> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1952722>, pristupljeno 01.06.2015.)

Ball R. & Shivakumar L., (2005.), Earnings quality in U.K. private firms: Comparative loss recognition timeliness, *Journal of Accounting and Economics*, Vol.39 No.1, 83-128

Basel Committee on Banking Supervision (2015.), Guidelines guidance on accounting for expected credit losses, Bank for International Settlements, ISBN 978-92-9197-042-1

Basu S. (1997.), The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings, *Journal of Accounting and Economics*, Vol.24 No.1, 3-37

Benić, Đ. (2012.), „Mikroekonomija - menadžerski pristup“, Školska Knjiga d.d.

Chen C., Hu Y. & Lin K. (2013.), Accounting Conservatism and Corporate Investment Decisions: Evidence from a Structural Assessment (Izvor: http://accountancy.smu.edu.sg/sites/default/files/accountancy/pdf/Papers/chenchen_paper.pdf, pristupljeno: 01.06.2015.)

Edelman D. & Nicholson A (2011.), Arthur Anderson Auditors and Enron: What happened to their Texas CPA licenses?, Journal of Finance and Accountancy, Vol.8 (Izvor:<http://www.aabri.com/manuscripts/11899.pdf>, pristupljeno: 20.06.2015.)

Faraji-e-Benaei, M. & Nahandi, Y.B. (2014.), Studying the relationship between managers' overconfidence and financial reporting quality emphasizing on intermediary role of corporate governance mechanisms, Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences, Vol.4 No.4, 938-950 (Izvor: www.cibtech.org/sp.ed/jls/2014/04/jls.htm, pristupljeno 01.06.2015.)

Fiechter, P. & Novotny-Farkas, Z. (2014.), Fair Value Categorization under IFRS, Institutional Environment, and the Value Relevance of Fair Values, (Izvor: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1758683>, pristupljeno: 01.06.2015.)

Jiang, X. (2012.), Accounting Conservatism and Debt Contract Efficiency: The Role of Non-Accounting Information (Izvor: <http://ssrn.com/abstract=1626567> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1626567>, pristupljeno: 05.06.2015.)

Ma T. (2010.), Accounting Conservatism and Corporate Investment, Olin Business School Washington University in St. Louis (Izvor: <http://www.olin.wustl.edu/docs/CRES/Ma.pdf>, pristupljeno: 01.06.2015.)

Mrša J., „Međunarodno računovodstvo – komparacija, ppt. - autorizirana predavanja”

Mrša J. & Čičak J. (2015.a), Kvalitativno obilježje opreza u prezentiranju finansijskih izvještaja, RRIF, kolovoz 2015., 116-119

Mrša J. & Čičak J. (2015.b), Finansijski instrumenti: Očekivani kreditni gubitci, RRIF, 2015, 33-36

Salter, S B., Kang, T., Gotti, G. & Douppnik, T.S. (2013.), The Role of Social Values, Accounting Values and Institutions in Determining Accounting Conservatism, Manag Int Rev (2013) No. 53, 607–632 D

Smith, M. (2007.), Accounting Conservatism and Real Options, Journal of Accounting, Auditing & Finance, Vol.22, 449-46

Solomons, D. (1986.), Making Accounting Policy: The Quest for Credibility in Financial Reporting, Oxford University Press

Sunder J., Sunder S.T. & Zhang J. (2008.), Borrower Conservatism and Debt Contracting, Kellogg School of Management Northwestern University, (Izvor: http://fisher.osu.edu/supplements/10/6899/Sunder_11.7.08.pdf, pristupljeno: 03.06.2015.)

Šodan S. (2012.), Conditional conservatism and the cost of debt: evidence from central and eastern Europe, Croatian Operational Research Review (CRORR), Vol. 3. 245-255

Van Greuning H., Scott D. & Terblanche S. (2011.), International Financial Reporting Standards A Practical Guide Sixth Edition, The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, (Izvor: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/2288/608070PUB0Fina10Box358332B01PUBLIC1.pdf?sequence=1>, pristupljeno: 03.06.2015.)

Wang, R. Z., Ó Hogartaigh, C. & van Zijl, T. (2009.), A Signaling Theory of Accounting Conservatism (Izvor: <http://ssrn.com/abstract=1415305>, pristupljeno: 01.07.2015.)

Watts, R. L. (2002.), Conservatism in Accounting, Simon School of Business Working Paper No. FR 02-21. (Izvor: <http://ssrn.com/abstract=371820> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.371820>, pristupljeno: 01.06.2015.)

Watts, R. L. (2003.), Conservatism in Accounting - Part I: Explanations and Implications, Simon School of Business Working Paper No. FR 03-16, (Izvor: <http://ssrn.com/abstract=414522> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.414522>, pristupljeno: 01.06.2015.)

Josip Čičak, mag. oec.

Assistant
University of Rijeka
Faculty of Economics
Department of Accounting
E-mail: josip.cicak@efri.hr

Ana Marija Sikirić, mag. oec.

Assistant
University of Rijeka
Faculty of Economics
Department of Accounting
E-mail: sikiric@efri.hr

Marko Tomljanović, univ. spec. oec.

Assistant
University of Rijeka
Faculty of Economics
Department of EU Economics and Policy
E-mail: mtomljan@efri.hr

IMPACT OF ACCOUNTING CONSERVATISM ONTO INVESTMENT***Abstract***

The paper discusses the main factors that determine the level of accounting conservatism, with all the consequences for the future business prospects. Described factors of conservatism in accounting are mainly caused by the motives of management, from tax motives, the maximum possible conservative accounting policies, to the motive of access to the capital markets with the least possible conservatism, or by using aggressive accounting policies. This paper studies the theoretical assumptions of conservatism in an enterprise, with the possible consequences resulting in hidden reserves or, in the opposite case, the hidden losses in future reporting periods. The aim of this paper is to examine the impact of accounting conservatism onto the reported financial position and business results and, indirectly, on the investment. Since the combination of chosen accounting policies affects financial reports, a model is offered to measure the impact of the selected accounting policies onto the financial statements. Investors are thus provided opportunities for better risk assessment of investments.

Key words: accounting conservatism, conservatism factors, the impact of conservatism onto investment

JEL classification: M41, D92